

UNIVERSITETETS
OLDSAKSAMLING

FREDERIKS GATE 2
OSLO 1

Gårds/bruksnavn Skårsetlia av Skårset	
G.nr./br.nr. 48/84	
Kommune Lillehammer	Fylke Oppland
Sogn	Prestegjeld Fåberg
Eier/bruker, adr.	
Gjelder: Utgravning av 2 røyser	
Flyfoto	Kartref.
Innber./rapport/reg. ved: Inger Sælebakke	Dato 16. august 1992

Innledning

Det ble i tidsrommet 27.07 t.o.m. 31.07.1992 foretatt arkeologiske utgravninger av 2 røysler i Skårsetlia, Lillehammer k., Oppland. Undersøkelsen ble foretatt etter at Lillehammer kommune søkte om frigivelse av de to røysene som inngår i et felt med flere røysler og de er merket 11 og 12 på oversiktskartet. I forbindelse med den prosjekterte deltagerlandsbyen for Olympiaden i 1994, ville de to røysene vanskeliggjøre plasseringen av et kirkebygg i området. Oldsaksamlingen fattet vedtak om frigivelse av fornminnene etter forutgående arkeologisk undersøkelse hvor utgiftene bæres av tiltakshaver.

Den arkeologiske undersøkelsen ble ledet av Inger Sælebakke, og som feltassistenter deltok Bjørnar Kruse, Sidsel Kvarteig og Else Plahter. Det ble nedlagt 20 dagsverk (150t) i felt. I tillegg kom assistanse gravemaskin med affektiv arbeidstid på ca. 1 time.

Røysene lå i et skogsområde, nå avgrenset av omfattende anleggsområder i N og Ø. Terrenget hvor røysene lå var flatt, og før anleggsvirksomheten startet opp i området ville utsikten være beskjedent. På grunn av planering var det nå utsyn mot Fagstadmyra i NV og mot en li i NØ.

Problemstilling

Den grunnleggende problemstillingen var i første rekke å fastslå om røysene var grav- eller rydningsrøysler.

Arbeidets gang

På grunn av omfattende anleggsarbeid i forbindelse med Olympiaden i 1994, var det innledningsvis vanskelig å få kart og terreng til å stemme overens. Fra sakspapirene fremgår det at flere av røysene tidligere hadde vært feil avmerket på kartet. Røysene i røysfeltet hadde dels riktig, dels feil, og dels manglet nummerering i felt. Dette skyldes trolig turgjengere med humoristisk sans. Vi tok derfor kontakt med Ingvar Olstad ved teknisk etat i Lillehammer kommune, for å være sikre på at vi gravde de riktige røysene. Før feltarbeidet startet hadde Lillehammer kommune hugget ned og fjernet trær på og ved røysene etter anvisning fra fylkesarkeologen i Oppland. Etter å ha ryddet røysene for litt småvegetasjon og kvister, ble de fotografert og tegnet i plan. Særlig røys 12 synes å være større enn oppgitt i papirene, ca. 8 m, i diameter. Dette, og forekomsten av flere store trerøtter i røysene gjorde det nødvendig å benytte gravemaskin for å bli ferdig innen den uka som var avsatt til feltarbeid.

Den østre halvdelen av røys 12, og den vestre halvdelen av røys 11, ble påbegynt manuelt. Opprettelsen av profiler ble styrt av følgende forhold:

1. Røysenes form (røys 12 ble først registrert med rundoval form og profilen ble lagt i lengderetningen).
2. Forekomsten av trerøtter.
3. Hensyn til lett adkomst for gravemaskinen.

Arbeidet med de 2 røysene foregikk parallelt, med 2 personer på hver røys. Etter avtorving av den ene halvdelen kom steinpakningen pent frem. Dette ble fotografert. Steinene ble lempet vekk og "steril" undergrunn ble rensert opp med krafse. Profilene ble fotografert og tegnet.

Det var ingen spesielle forhold som tilsa at det ikke burde brukes gravemaskin i det videre arbeidet. De resterende halvdelene av røysene ble således fjernet maskinelt, bortsett fra bunnlaget som ble gravet med krafse.

Beskrivelse av røys 11

Røys 11 fremkom som en rundaktig lav røys. Den var ca. 30 cm. høy og hadde en diameter på 8 m. På røysa vokste mose, gras og blåbærlyng. Det hadde stått flere trær på røysa. Som tidligere nevnt ble disse fjernet for utgravningen startet. I sentrum av røysa var det en svak forsenkning. Ved utgravningen fremkom det større jordfaste steiner sentralt i røysa. Mot nord, og sammen med disse steinene, var det en markert steinpakning. Dette området synes å være kjernen i røysa. Sør for de sentralt liggende jordfaste steinene var det bare et enkelt lag med stein. Dette vises på profiltegningen. Steinpakningene hadde en tykkelse på opp til 50 cm., og var antageligvis anlagt i en svak forsenkning i bakken. Ingen av steinene varmepåvirket (skjørbrant). Det var heller ingen spor etter kull. Det ble funnet enkelte moderene glasskår og deler av en patron i utvaskningslaget mellom steinene i steinpakningen. De moderene gjenstandene kan være tilkommet sekundært. Det var ellers ingen funn i røysa.

Beskrivelse av røys 12

Røys 12 fremkom som en rundoval røys med lengderetning i omtrentlig N-S. Den var ca. 30 cm. høy og hadde en diameter på ca. 6,5 x 5,0 meter. Den var som røys 11 bevokst med mose, gras og bærlyng. Også her var trærne fjernet før undersøkelsen startet.

To store jordfaste steiner lå lengst nord i den østre halvdelen av røysa. Disse steinene ble senere oppfattet som beliggende utenfor selve røysa, og røysas form ble etter nærmere vurdering

bestemt til å være rundaktig med en diameter på omkring 5 m. Steinpakningen i røys 12 var om lag 40 cm. på det tykkeste. Røysa var anlagt i en svak forsenkning i bakken SV for de 2 jordfaste steinene som stakk frem i dagen.

Heller ikke i røys 12 ble det funnet stein som var utsatt for varme (Skjørbrent), eller kullrester. Det ble ikke gjort gjenstandsfunn i røysa.

Konklusjon

De 2 røysene som ble undersøkt på Skårsetlia i Lillehammer, hadde en omtrent samme form og oppbygging. Begge røysene var lagt i svake forsenkninger i bakken, og i tilknytning til større jordfaste steiner. Det ble ikke gjort funn av bein (brente eller ubrente), eller arkeologiske gjenstander i røysene. Dette, sammen med at det ikke ble observert spesielle strukturer, som for eksempel kullag og skjørbrent stein, tyder på at røysene er rydningsrøyser og ikke gravrøyser.

Funn av moderne gjenstander i røys 11 kan være tilkommet sekundært. Siden det ikke er funnet gjenstander eller kullrester som kan sees i sammenheng med røysa, har vi ingen holdepunkter for å datere røysa.

Kongsberg 16.08.1992

Inger Sælebakke

Vedlegg: Fotoliste, 4 tegninger, kart

FOTOLISTE

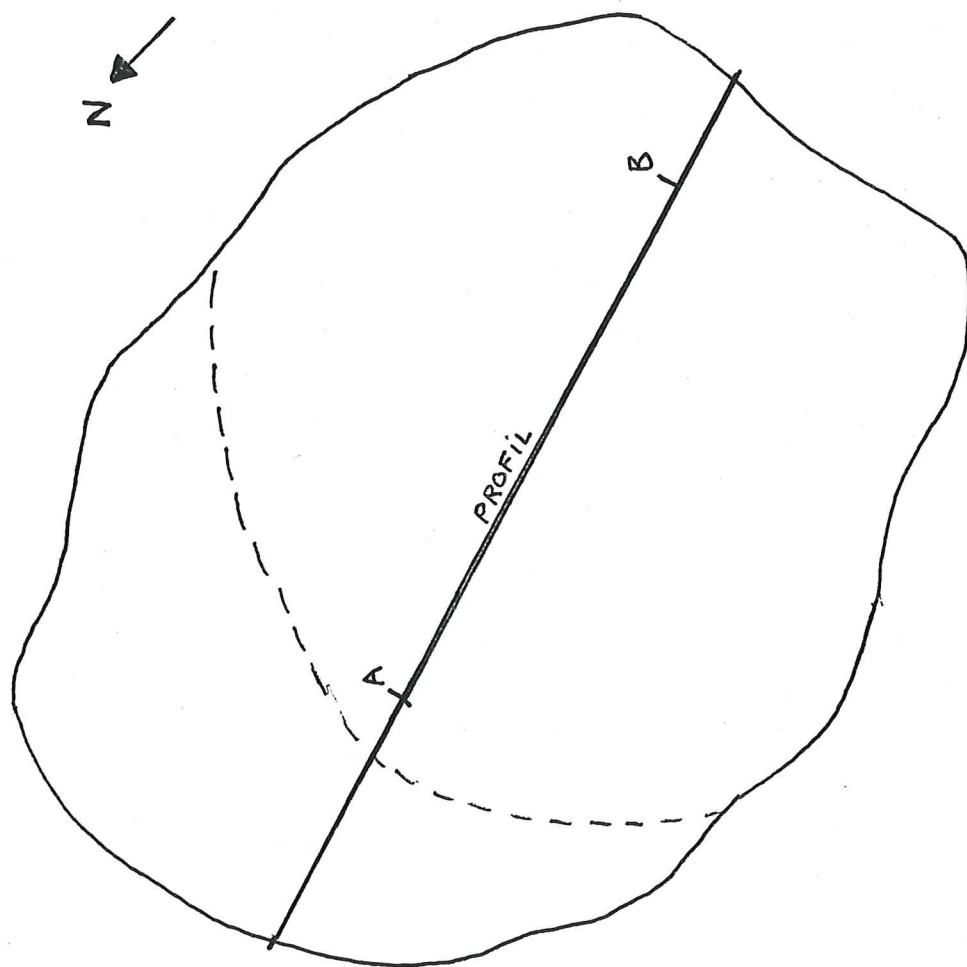
Skårsetlia av Skårset, Gnr/Bnr: 48/84, Lillehammer kommune Oppland.

Utgravning av 2 røys. Rapport ved Inger Sælebakke, 16.08.1992

Filmtype: svart/hvitt-film, papirbilder

Filmnr:

FOTONR.	MOTIV	MOT
00	Utgår	
0	Røys 11 før utgravning	N
1	Røys 11 før utgravning	V
2	Røys 12 før utgravning	V
3	Røys 12 før utgravning	NNV
4	Som 3	
5	Røys 12 etter avtorving av den ene halvdel	N
6	Røys 11 etter avtorving av den ene halvdel	N
7	Som 6	
8	Røys 12. Søndre del av profilen	V
9	Røys 12. Nordre del av profilen	V
10	Situasjonsbilde fra røys 12. Skogshogst og anleggsarbeider	Ø
11	Røysene lå i et gjenstående skogsholt til høyre for bilen, med store planerte områder omkring	S
12	Gravemaskinene pustet oss i nakken og var aldri mer enn 150 meter unna	
13-16	Røys 11. Profilbilder. Sekvensbilder fotografert fra N mot S	Ø
17	Røys 11. Gravemaskinen hjelper til.	
18	Røys 11. Opprensingsarbeidet etter gravemaskinen. Fra venstre Else, Bjørnar og Sidsel	

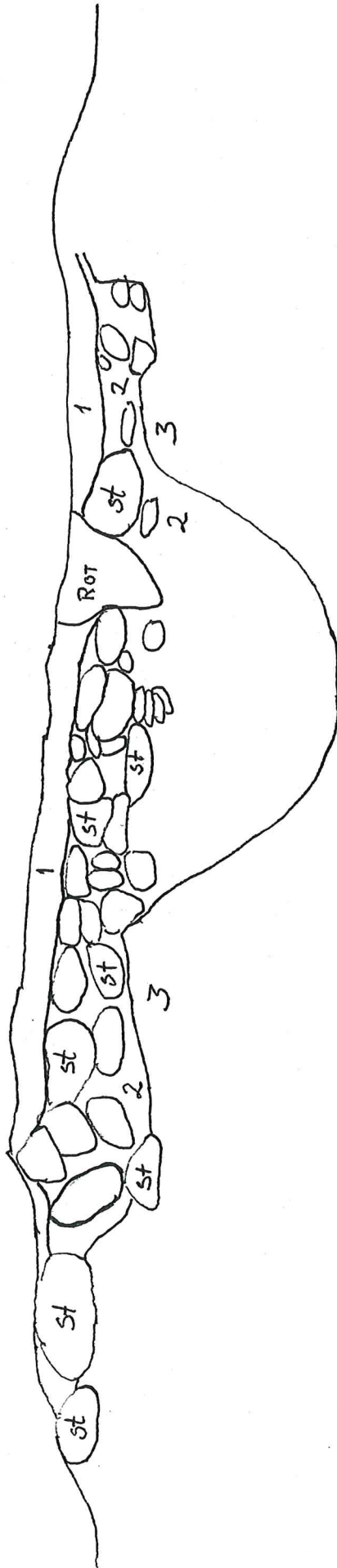

TEGNFORKLARING:

- først antatt utstrekning av røysa
- - ny avgrensing av røysa
- A og B - se profiltegning

RØYS 12
 SKARSETLIA, 48/84
 LILLEHAMMER K., OPPLAND
 PLANTEGNING 1:50
 28/7-92 I.S. /E.P.

B
↓

A
↓

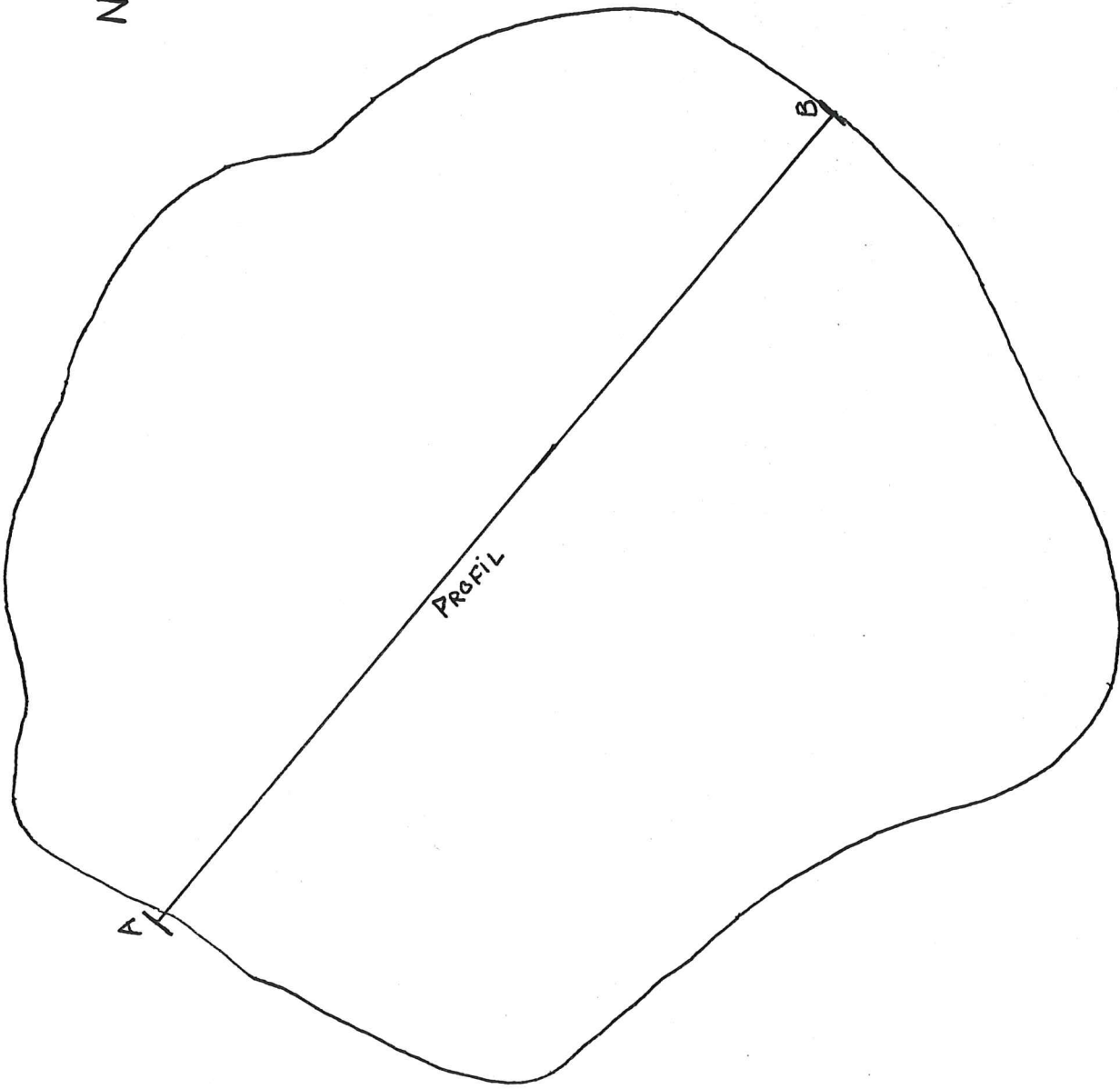
TEGNFORKLARING:

- st = stein
- 1 = torvlag
- 2 = lys grøtt utvaskingslag
- 3 = undergrunn (gutbrunn)

RØYS 12
SKÅRSETLIA 48/84, LILLEHAMMER K.1
OPPLAND.
PROFILTEGNING 1:20

29/7 - 92 E.P.

N

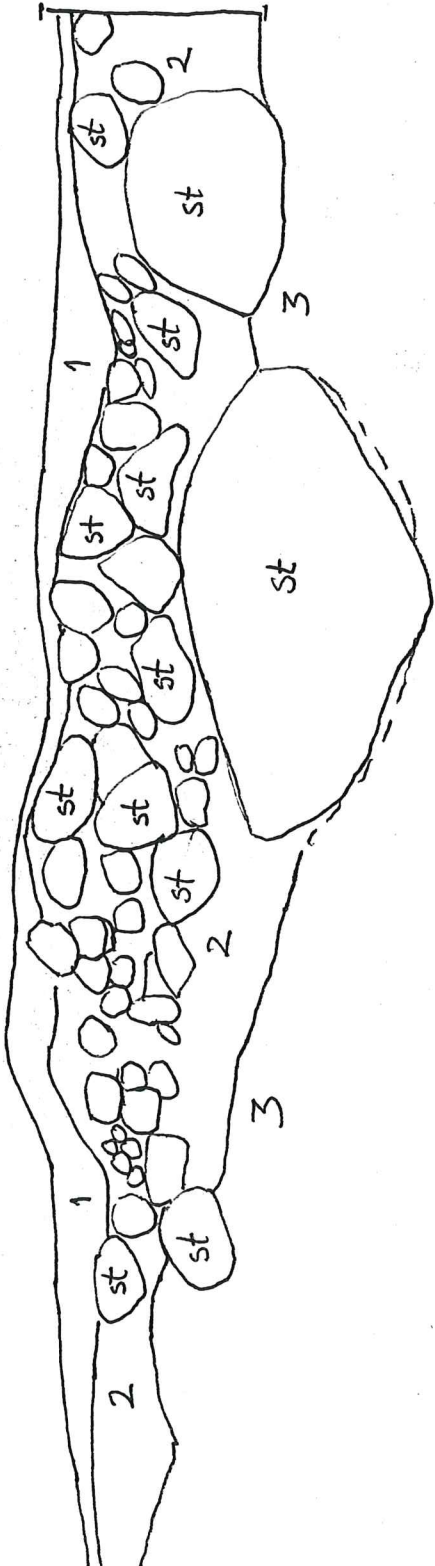

Røys 11, Skårsetlia 48/84,
LILLEHAMMER K., OPPLAND

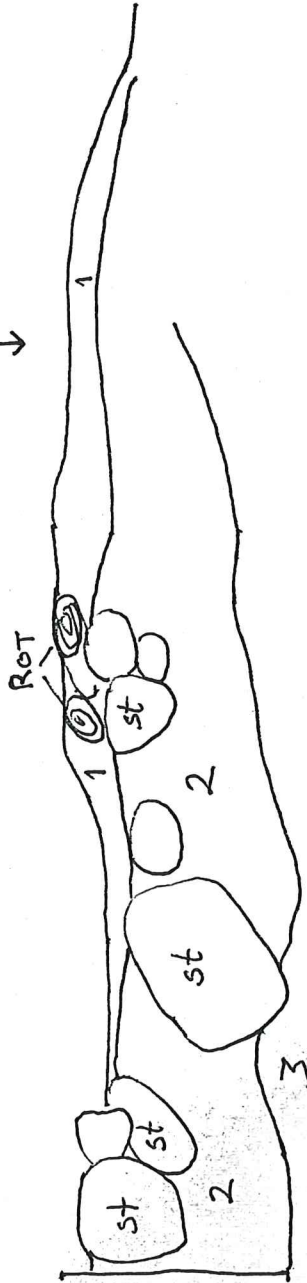
PLANTEGNING 1:50

28/7-92 E.P.

A ↓

B ↓

Tegnforklaring:

st = stein

1 = torvlag

2 = lysgrøtt utvaskingslag

3 = undergrunn

A og B - se plantegning

RØYS 11, SKÅRSETLIA 48/84,
LILLEHAMMER K., OPPLAND

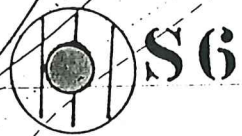
PROFILTEGNING 1:20

30.7-92 S.W.K.

Skårsetlia
Kartutsnitt med
innmålt fornminner
Målestokk 1:1000

ALTERNATIV TOMT FOR
SERVICE-SENTER
PROVISORISK ANLEGG

37,5 daa

S6

F 5
FRIOMRÅD
5,6 daa

Topp stein
H 311,75

02
KIRKEGÅRD
8,3 daa

S5

S3
VERN
2,0 daa

S4

01
x 849,100

1
KIRKE / KIRKEGÅRD
7,8 daa

S1
GRAVLUND
4,7 daa

Ødegarden

S2

13500

13400

512,1

510

510

511,4

STVEG TIL KIRKEN

GJES-VEG

ALTE
FOR